

Hoofdinspecteur Verkerk over normen voor drinkwater

Groter lab voor groeiende WMO

Op 19 januari jl. heeft ir. P. J. Verkerk, hoofdinspecteur van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne van het ministerie van VROM een nieuw laboratorium met bedrijfsrestaurant van de Waterleiding Maatschappij 'Overijssel' NV te Zwolle, officieel in gebruik gesteld.

De nieuwbouw, in totaal 3.000 m³, investering 12 miljoen gulden, was noodzakelijk door de toenemende behoefte aan goede onderzoeksfaciliteiten voor het laboratorium, om te blijven voldoen aan de zeer hoge kwaliteitseisen die aan goed drinkwater moeten worden gesteld.

De WMO beschikt thans over 20 pompstations en produceert jaarlijks ruim 65 miljoen m³ drinkwater. Het aantal aansluitingen bedraagt 250.000, verspreid over Overijssel, Drenthe en Flevoland.

De grondstof voor het WMO-drinkwater is grondwater en – bij het pompstation Engelse Werk in Zwolle – oevergrondwater (ca. 16% van de totale productie). Het laboratorium, belast met de kwaliteitsbewaking van het WMO drinkwater, onderzoekt dagelijks zo'n 75 watermonsters. Daarnaast werkt het laboratorium steeds meer voor derden.

Inmiddels betreft dit ongeveer 15% van de werkzaamheden. Daardoor wordt de aanwezige kennis en apparatuur intensiever benut en komen nieuwe analysemethodieken eerder binnen bereik. Er wordt onder meer gewerkt voor collega-waterleidingbedrijven, zwembaden en de provincie Overijssel.

Door de reorganisatie van de drinkwatervoorziening zal het WMO verzorgingsgebied naar verwachting uitgebreid worden met Deventer, Almelo en Kampen. Hierdoor zal het werkaanbod toenemen. Met de nieuwbouw van het laboratorium is hiermee al rekening gehouden.

In de ijver om de drinkwaterproductiekosten zo laag mogelijk te houden, zijn niet alle waterleidingbedrijven even milieubewust bezig; de goede niet te na gesproken, zo zei ir. P. J. Verkerk, hoofdinspecteur van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne, bij de opening van het nieuwe laboratorium van de NV Waterleiding Maatschappij Overijssel te Zwolle op 19 januari jl. En hij vervolgde:

'Ik denk hierbij aan de problematiek van het zuiveringsslib; de ecologische problemen bij kunstmatige infiltratie, de inpassing van kunstwerken in het landschap, het gebruik van asbestcementbuizen, het oplossen van lood en koper uit leidingmateriaal, te grote grondwaterstands dalingen door overmatige grondwateronttrekking of onzorgvuldige planning van de winningsmiddelen. Maar hoe kunnen we hier nu het beste mee omgaan?

Als belangrijk instrument om het begrip duurzame ontwikkeling uit het NMP in praktijk te brengen, is het zogenaamde 'bedrijfsinterne Milieuzorgsysteem' ontwikkeld. Hierover is vorig jaar een nota naar de Tweede Kamer gestuurd, die dit jaar in samenhang met het NMP en het NMP-plus (een aanscherping van het NMP op onderdelen) zal worden behandeld.

Een milieuzorgsysteem is een bedrijfsintern beheersingssysteem gericht op het systematisch en samenhangende wijze beheersen en waar mogelijk verminderen van de effecten van de bedrijfsvoering op het milieu. De invoering hiervan zal in 1995 rond moeten zijn. Het betreft hier niet alleen private industriële bedrijven, maar ook overheidsbedrijven, energie- en waterleidingbedrijven. Vele proefprojecten zijn of gaan van start.

Essentieel is dat ondernemer en werknemers gezamenlijk in een open

communicatiestructuur met vergunningverleners en toezichthouders het totale productieproces op zijn milieuvriendelijkheid toetsen en bijsturen. De waterleidingbedrijven zullen het hier niet moeilijk mee hebben, omdat het systeem in zijn uitgangspunten te vergelijken is met Integrale Kwaliteitszorg binnen de bedrijfstak, waarover onlangs nog een VWN-lezing door het KIWA is gehouden. Het is een kwestie van de lijn nog even doortrekken.

Milieu en waterleiding

Het milieu (de overheden etc...) moet dus de randvoorwaarden voor een goede betrouwbare drinkwatervoorziening scheppen; omgekeerd heeft het waterleidingbedrijf verplichtingen aan het milieu om ook zelf als voorbeeld te dienen voor het onderhouden van die duurzame ontwikkeling uit het NMP.

Nu: de betrouwbaarheid van onze drinkwatervoorziening. Onze openbare watervoorziening behoort tot één van de beste in de wereld.

Toch heb ik aarzeling om dit te zeggen. Meestal wordt zo'n uitspraak direct gelogenstraft door het optreden van één of ander incident. Laten we het niet hopen. Er is echter ook een andere reden. Sommigen gebruiken zo'n uitspraak om te kunnen staven, dat het dus wel wat minder kan; met minder mensen, minder controle; kortom geld besparen.

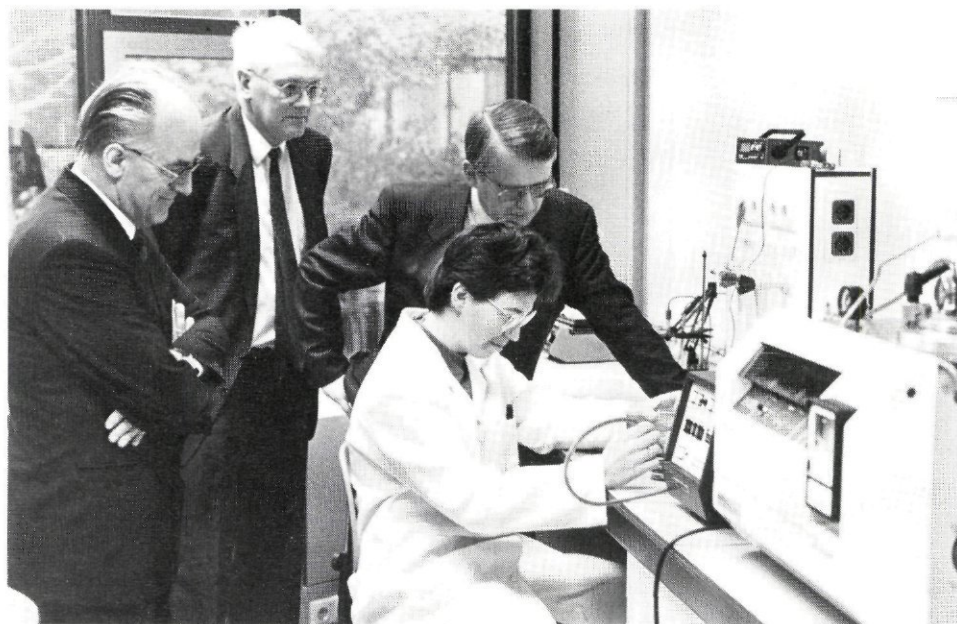
Dat zou een kortzichtig beleid zijn. Onze drinkwatervoorziening kan en moet nog beter, zowel uit een oogpunt van volksgezondheid als milieu.

Toetsingsmiddelen

Om de betrouwbaarheid van onze drinkwatervoorziening te kunnen toetsen zijn er tal van middelen. Eén ervan is de normstelling. Met name het Waterleidingbesluit is hier richtinggevend. In het Waterleidingbesluit zijn voor een 60-tal parameters normen gesteld. In 1960 waren er dat nog maar 7. Dit zegt iets over de ontwikkelingen en bedreigingen in de afgelopen decennia. Grondwater, vanouds onze meest betrouwbare bron, is een bedreigde bron geworden en ons oppervlaktewater is nog steeds niet schoon. Het zal ook duidelijk zijn dat er méér dan 60 stoffen zijn die ons drinkwater kunnen bedreigen. Er zijn er wel honderden.

Niet voor alle stoffen is het zinvol en mogelijk vooraf normen te ontwikkelen. Belangrijk is dat een waterleidingbedrijf tijdig kan signaleren welke stoffen zijn win- en transportmiddelen kunnen bedreigen. Per bedreigende stof kan dan gericht actie worden ondernomen. Samen-

WMO-directeur Lemstra leidt hoofdinspecteur Verkerk rond in het nieuwe laboratorium.

werking met andere instanties (RIVM, KIWA, waterbeheerders) nationaal en internationaal is hierbij nodig. Het waterleidinglaboratorium speelt met name bij de signalering uiteraard een centrale rol. Ik kom daar later nog op terug.

Normoverschrijding

Wat als een norm van het Waterleidingbesluit wordt overschreden? Is het drinkwater dan ineens niet meer betrouwbaar? Allerlei indianenverhalen doen hierover de ronde. De realiteit is, dat door de waakzaamheid van de waterbeheerders en de waterleidingbedrijven de echt bedreigende stoffen in hoge voor de volksgezondheid schadelijke concentraties uit het drinkwater worden geweerd door de winning van oppervlaktewater tijdelijk te onderbreken en voor grondwater via een goede monitoring adequate maatregelen te treffen. Voorraadvoeding en onderlinge koppeling van produktiemiddelen zijn dan ook van eminent belang.

Niettemin komt het voor, dat bepaalde stoffen in het drinkwater worden aangetroffen in concentraties die de norm van het Waterleidingbesluit te boven gaan. Ik denk hierbij aan bepaalde bestrijdingsmiddelen.

Reeds bij het vermoeden van een dergelijke overschrijding van de drinkwaterkwaliteit hoort de Regionaal Inspecteur van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne op grond van de Waterleidingwet al te zijn ingeschakeld om de gezondheidsaspecten en de eventuele te nemen acties te beoordelen.

De overschrijding teniet doen kan in sommige gevallen een lange tijd vergen. Ik denk hierbij aan bestrijding bij de bron

(zoals bij industriële lozingen) of een aanpassing van de drinkwaterzuivering. De regionale inspecteur dient dan een afweging te maken tussen continuering of stopzetten van de drinkwatervoorziening.

Praktijk

Hoe geschiedt nu zo'n afweging in de praktijk?

Daarvoor is het goed te weten, dat voor een bepaalde categorie van normen in het Waterleidingbesluit ontheffing kan worden verleend. Hiervoor zijn procedures aangegeven. Een verlening van een ontheffing kan worden gezien als een maatregel waardoor weer aan het bepaalde in het Waterleidingbesluit wordt voldaan.

Van meer belang zijn de situaties waarin géén ontheffingsmogelijkheid aanwezig is of waarin niet aan de criteria voor ontheffing wordt voldaan. Als er voor de desbetreffende stof toxicologische normen bestaan die voor drinkwater zijn opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie en de aangetroffen gehalten minder zijn dan de desbetreffende norm, dan kan een tijdelijke overschrijding van de drinkwaternorm van het Waterleidingbesluit worden toegestaan. Als voor de bewuste stof geen internationale normen bestaan, dan zal per geval op basis van een advies van deskundigen een schatting worden gemaakt van de gezondheidkundig aanvaardbare dagelijkse opname. Bij overschrijding van die waarde kan de drinkwatervoorziening worden voortgezet. Bij overschrijding van de desbetreffende toxicologische grenswaarde, die veelal gebaseerd is op een toelaatbare opname van de desbetreffende individuele stof

gedurende het gehele leven, zal een nadere afweging worden gemaakt waarbij de duur van de opname, de betrouwbaarheid van de toxicologische informatie en de betekenis voor gevoelige groepen in ogenschouw worden genomen. Als uit een dergelijke evaluatie blijkt dat er sprake is van onaanvaardbare gezondheidsrisico's, dan zal het gebruik van leidingwater voor consumptie worden ontraden c.q. stopzetting van de levering worden gelast totdat de noodzakelijke maatregelen zijn genomen.

Geen normen

Een zelfde gedragslijn wordt gevolgd als er onverhoopt schadelijke stoffen in het drinkwater worden gevonden waarvoor geen normen zijn gesteld in het Waterleidingbesluit. In situaties dus, waarin er formeel gesproken geen sprake van normoverschrijding is.

Een en ander betekent dus dat per afzonderlijk geval een beoordeling van de situatie en te nemen maatregelen moet worden gemaakt. Gezien de grote verscheidenheid in situaties, zowel ten aanzien van verontreinigingen als van leveringsomstandigheden is het niet doenlijk om hierop in dit verband in detail in te gaan.

Duidelijk moge zijn, dat in het onverhoopte geval van normoverschrijding en bij handeling volgens de aangegeven procedure er als zodanig geen sprake is van een drinkwatervoorziening die tijdelijk niet te accepteren zou zijn. De Minister heeft eind vorig jaar in soortgelijke bewoordingen de Tweede Kamer ingelicht. Terugblikkend op de tot nu toe geconstateerde normoverschrijdingen en de in de praktijk verleende ontheffingen kan de Nederlandse drinkwatervoorziening terecht als betrouwbaar worden aangemerkt. Klaarfilters zijn dus niet nodig en ongewenst.

Sterlab-erkenning

Het waterleidinglaboratorium vervult bij de signalering en advisering ten aanzien van de aanpak hierbij een belangrijke rol. Zoals bij de Sterlab-erkenning aan het KIWA al is gezegd: de Sterlab-erkenning zal voortaan een vast en belangrijk onderdeel van de Ministeriële erkenning van waterleidinglaboratoria gaan uitmaken. Ook het project kwaliteitsborging bij waterleidingbedrijven dat Inspectie Milieuhygiëne en VEWIN gezamenlijk uitvoeren, is een belangrijke stap in een verdere waarborging van dat begrip 'betrouwbaar watervoorziening', aldus de heer Verkerk.

● ● ●